

Kansalaisaloite ”Muutos varhaiskasvatustlain henkilöstön mitoitukseen ja suhdelukujen toteutumiseen. Muutettava laki 540/2018, varhaiskasvatustlaki” (KAA 1/2024 vp)

Suomen Vanhempainliitto tarkastelee varhaiskasvatuksen laatua ja toimivuutta pitkään asiantuntijuuteen, kokemukseen ja vanhemmilta saatuun palautteeseen nojaten lasten ja perheiden näkökulmasta. Liitto työskentelee kotien kanssa tehtävän yhteistyön, vanhempien osallisuuden sekä vanhempain toiminnan kehittämisen parissa. Näkökulmamme on, miten varhaiskasvatus näyttäytyy perheille ja mitkä tekijät ovat merkityksellisiä lasten ja perheiden hyvinvoinnille.

Suomen Vanhempainliitto (jäljempänä Vanhempainliitto) kiittää sivistysvaliokuntaa kutsusta tulla kuultavaksi ja antaa yllä mainitusta kansalaisaloitteesta kirjallinen lausunto. Kansalaisaloitteessa esitetään suhdelukutarkastelun muuttamista päiväkotikohtaisesta ryhmäkohtaiseen. Lisäksi nostetaan ongelmina esiin kolme vuotta täyttäneiden enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten suhdeluku 1:13 sekä niin kutsutut 2+2-ryhmät

Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävydestä

Vanhempainliiton vanhemmille suuntaamien kyselyjen mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyys päiväkotien jokapäiväisessä arjessa on suuri huolenaihe. Riittämättömän henkilöstön koetaan heikentävän lasten hyvinvointia ja turvallisuutta. Vanhempien kokemuksen mukaan riittämätön henkilökunta tarkoittaa, että kaikkia vaaratilanteita ei huomata, tai niihin ei ehditä reagoida kunnolla. Lisäksi henkilöstön riittämättömyys heijastuu lasten saamaan tukeen. Erityisen huolissaan vanhemmat ovat henkilökunnan riittämättömyydestä ja vaihtuvuudesta pienten lasten kohdalla.

Henkilöstön riittämättömyys näkyy vanhempien mukaan myös puutteellisena yhteydenpitona varhaiskasvatuksen ja kodin välillä. Vanhemmat toivovat saavansa enemmän tietoa esimerkiksi lapsen päivän sujumisesta sekä mahdollisuuksista keskustella rauhassa lapseensa liittyvistä asioista. Tämä vuorovaikutus ja lasten hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeä tiedonvaihto kärsii, kun henkilöstöä ei ole esim. vienti- tai hakutilanteissa riittävästi tai vaihtuvuutta henkilöstössä on paljon.

Yleisesti ottaen useat vanhemmat kritisoivat päiväkotien ja ryhmien suurta kokoa. Kritiikki näkyy Vanhempainliiton varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevassa vanhempien barometrissa, jonka tulokset julkaistaan 15.5.2024.

Päiväkotien henkilökunnan tarve tulee laskea ryhmätasolla

Kansalaisaloitteessa esitetään suhdelukutarkastelun muuttamista päiväkotikohtaisesta ryhmäkohtaiseen. Riittävä henkilöstö lapsiryhmissä olisi jo nykyisellä lainsäädännöllä mahdollista, jos kunnat ja yksityiset palveluntuottajat toteuttaisivat henkilöstömitoitusta lainsäätäjän tahtotilan ja aluehallintoviraston (AVI) ohjeistuksen mukaisesti. Käytännössä näin ei kuitenkaan usein ole, vaan vaikuttaa siltä, että lain säätämään minimitasoon korkeintaan pyritään ja jos säännös on epäselvä, sitä tulkitaan mahdollisimman väljästi.

Tästä syystä sekä vanhemmilta kerättyihin kokemuksiin ja kyselyjen tuloksiin peilaten, Vanhempainliitto esittää, että ryhmätasolla edellytettäisiin henkilöstömitoitusta vastaavan määrän henkilöstöä olevan saatavilla päiväkodin tiloissa. Lapsia voi jossakin toimipaikan osassa hetkellisesti olla paikalla enemmän kuin varhaiskasvatusasetuksen 1 §:ssä säädetty suhdeluku sallii, jos suhdeluku muulloin päivän aikana tasaantuu.

Lisäksi Vanhempainliitto haluaa korostaa, että jos lapsiryhmästä puuttuu henkilöstöä aidosti hetkelliseksi katsottua tilannetta pidempään, tulee puuttuva henkilöstö korvata sijaisjärjestelyin. Sijaisjärjestelyjen on oltava toimivat, esimerkiksi perustua riittävän isoon alueellisten ja tuttujen sijaisten rinkiin.

Siirrytään noudattamaan lasten yksilöllistä kehitystä paremmin tukevaa 1:7 suhdelukua

Vanhempainliitto esittää kansalaisaloitteen mukaisesti, että varhaiskasvatuksessa siirrytään kaikkien kolme vuotta täyttäneiden lasten osalta noudattamaan lasten yksilöllistä kehitystä paremmin tukevaa 1:7 suhdelukua riippumatta siitä, onko lapsi varhaiskasvatuksessa osa- vai kokoaikaisesti. Suhdelukujen pitäisi lisäksi toteutua koko päivän ajan.

Nykyisellään ja erilaisten suhdelukujen mukaan laskettuna lapsiryhmän lapsimäärä vaihtelee, mikä tekee läsnä olevien lasten määrän laskemisesta haastavaa ja aiheuttaa tarpeettomia ylityksiä. Tämän on todennut myös aluehallintovirasto valvontaohjelmassaan.

Suhdelukujen ylitykset ja henkilöstömitoituksesta poikkeaminen vaikuttavat negatiivisesti lapsiin heikentäen varhaiskasvatuksen laatua, mukaan lukien toimiva kotien kanssa tehtävä yhteistyö.

Vanhempainliiton mukaan laadukas varhaiskasvatuspäivä muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta, jonka takaa kaikkina aikoina riittävä määrä tuttua ja kelpoista henkilökuntaa. Laatuun kuuluu oleellisena osana myös pysyvyys eri muodoissa. Lapsiryhmän pysyvyyden näkökulmasta Vanhempainliitto kokee, että tavoiteltava tila on sellainen, jossa yhteen lapsiryhmään voidaan sijoittaa korkeintaan kolmea opetus- ja kasvatushenkilöä vastaava määrä lapsia, mikä tarkoittaa, että yhtä varhaiskasvatuspaikkaa kohden sijoitettaisiin jatkossa vain yksi lapsi.

Yhdistettyjä ryhmiä ja tilojen porrastamista tulisi välttää

Kansalaisaloitteessa nostetaan ongelmana esiin myös niin kutsutut 2+2-ryhmät. Tällä viitataan tilanteeseen, jossa lain 35 §:ssä kirjatusta ”Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolme kasvatusta-, opetus- ja hoitotehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.” poiketaan lisäämällä lapsia ryhmiin, mutta nimeämällä ryhmät uudelleen ja jakamalla alun perin yksi ryhmä kahdeksi kahden kasvattajan ryhmäksi.

Vanhempainliitto pitää yllä kuvattua kaltaista toimintatapaa lasten laadukkaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta ongelmallisena, vaikka tilojen käyttöä yritettäisiin porrastaa. Porrastaminen harvoin toimii saumattomasti tai koko päivän ajan.

Ylipäättänsä Vanhempainliitto katsoo, että tilojen porrastaminen varhaiskasvatuksessa ei ole lapsen hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuspäivän näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Jokaisella lapsella tulee varhaiskasvatuspäivän aikana olla oma turvallinen ja rauhallinen ryhmätila sekä riittävästi muuta laadukkaan pedagogiikan toteuttamisen näkökulmasta tärkeää ja toimivaa tilaa. Riittämättömät tilat synnyttävät levottomuutta esimerkiksi leikki-tilanteissa ja toimintaa toteutettaessa.

Lopuksi

Varhaiskasvatus on kiinteä ja merkityksellinen osa suomalaisten lapsiperheiden arkea mahdollistaen lapsen oppimisen, kasvun, kehityksen ja tarvittavan tuen lisäksi vanhempien työssä käymisen ja opiskelun. Korkeatasoinen varhaiskasvatus, johon tämän lausunnon näkemyksillä ja toimenpide-ehdotuksilla pyritään, on suomalaiselle yhteiskunnalle voimavara, jonka rakentamiseen tulee sijoittaa kaikki mahdollinen osaaminen sekä resurssit.

Saija Ohtonen-Jones
toiminnanjohtaja
Suomen Vanhempainliitto ry

Tuija Metso
erityisasiantuntija
Suomen Vanhempainliitto ry